

ІНСТРУМЕНТ ВИКОНАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

О. М. Вольська

*Донбаська національна академія будівництва і архітектури,
вул. Державіна 2, м. Макіївка, Україна, 86123.*

E-mail: manage_nasa@mail.ru

Отримана 30 листопада 2012, прийнята 21 грудня 2012.

Анотація. У статті розглянуто інструмент виконання соціальної функції держави. На думку автора, це – управління. Визначено, що соціальне управління – це атрибут громадянського життя, що виражається в ознаках, визначених загальними рисами, які властиві управлінню як науковій категорії, а також особливостями організації громадянського життя. Зазначено, державне управління – це практичний, організуючий і регулюючий вплив держави на суспільну життєдіяльність людей з метою її упорядкування, збереження або перетворення, який може спиратися на її владну силу. У роботі доведено, що державне управління соціальним розвитком виконує цілий комплекс функцій, а саме: прогнозування, планування, організації, загального керівництва, оперативного розпорядження та втручання, регулювання, обліку і контролю, перевірки виконання.

Ключові слова: соціальна функція, державне управління, соціальне управління.

ИНСТРУМЕНТ ВЫПОЛНЕНИЯ СОЦИАЛЬНОЙ ФУНКЦИИ ГОСУДАРСТВА

Е. М. Вольская

*Донбасская национальная академия строительства и архитектуры
ул. Державина, 2, г. Макеевка, Донецкая обл., Украина, 86123*

E-mail: manage_nasa@mail.ru

Получена 30 ноября 2012, принята 21 декабря 2012.

Аннотация. В статье рассмотрен инструмент выполнения социальной функции государства. По мнению автора, это – управление. Определено, что социальное управление – это атрибут гражданской жизни, который выражается в признаках, определенных общими чертами, присущими управлению как научной категории, а также особенностями организации гражданской жизни. Определено, что государственное управление – это практическое, организующее и регулирующее влияние государства на общественную жизнедеятельность людей с целью ее упорядочения, сохранения или преобразование, с помощью власти. В работе доказано, что государственное управление социальным развитием выполняет целый комплекс функций, а именно: прогнозирования, планирования, организации, общего руководства, оперативного распоряжения и вмешательства, регулирования, учета и контроля, проверки выполнения.

Ключевые слова: социальная функция, государственное управление, социальное управление.

INSTRUMENT OF IMPLEMENTATION OF SOCIAL FUNCTION OF THE STATE

Helen Volskaya

*Donbas National Academy of Civil Engineering and Architecture,
2, Derzhavina Str., Makiivka, Donetsk Region, Ukraine, 86123.*

E-mail: manage_nasa@mail.ru

Received 30 November 2012, accepted 21 December 2012.

Abstract. The instrument of implementation of social function of the state is considered in the article. In opinion of author it is managements. It is certain that social management it is an attribute of civil life, which is expressed in signs, certain general lines, inherent a management as scientific category, and also features of organization of civil life. It is certain that state administration is practical, organizing and regulative influence of the state on the public vital functions of people with the purpose of its organization, maintenance or transformation, by power. It is in-process well-proven that the whole complex of functions executes state administration social development, namely: prognostication, planning, organization, general guidance, operative order and interference, adjusting, account and control, verification of implementation.

Keywords: social function, state administration, social management.

Вступ

Соціальна функція держави – це вироблення соціальної політики держави, забезпечення нормальних умов життя для всіх членів суспільства, регулювання відносин між громадянами, соціальними групами з приводу їхнього місця в суспільстві, забезпечення прав і свобод громадян.

Соціальна функція – це одна з головних функцій державного управління разом з політико-адміністративними, економічними, культурно-освітніми.

Визначення інструментів виконання соціальної функції держави почнемо зі з'ясування «управління» як першого та основного інструменту. Управління є універсальним інструментом, сукупністю дій, які виконуються заради досягнення відповідних суспільно значущих цілей.

Проблемам виконання соціальної функції держави присвячено багато праць українських та зарубіжних науковців, а саме: С. Анісімова, А. Ахламова, В. Бакуменка, О. Бандурка, С. Білої, В. Бодрова, М. Буданової, З. Варналія, Н. Волгіна, В. Воротіна, В. Геєця, М. Гриценка, І. Михасюка, І. Розпунтенка, М. Чумаченка та інших.

Основна частина

У широкому розумінні управління означає цілеспрямовану дію на об'єкт з метою зміни

його стану або поведінки у зв'язку зі зміною обставин. У нашому випадку, це вплив державних органів влади на соціальний розвиток з метою покращення добробуту населення країни.

За іншим визначенням [1], управління – являє собою вплив одних людей – керуючих, тобто тих, що реалізують повноваження й функції керування – на інших, що виступають об'єктом цього впливу, тобто керованих. Але перші у свою чергу зазнають на собі впливу інших у процесі здійснення відповідних функцій. Наслідки цього впливу можуть бути різними – або готовність виконати управлінські вказівки, або навпаки, більш-менш сильний опір цим вказівкам. Зрозуміло, що в кожному разі між керуючим і керованим складається соціальна взаємодія.

Соціальною взаємодією пронизане управління суспільними системами й процесами в державному управлінні соціальним розвитком. Так, здійснюючи управління країною, уряд і інші вищі державні органи влади виявляються у взаємодії із громадянами й різними організаційними структурами, на поведінку яких спрямовані відповідні управлінські дії. Разом з тим і самі суб'єкти цього управління, виконуючи свої завдання й функції, опиняються також у взаємодії один з одним.

Управління передбачає не тільки наявність внутрішньої взаємодії. Існує безліч взаємодіючих цілісних систем різного ієрархічного рівня, що передбачає здійснення управлінських функцій як внутрішньосистемного, так і міжсистемного характеру. В останньому випадку система вищого порядку виступає в ролі суб'єкта управління стосовно системи нижчого порядку, що є в рамках взаємодії між ними об'єктом управління. Управління за своєю суттю зводиться до керуючого впливу суб'єкта на об'єкт, змістом якого є упорядкування системи, забезпечення її функціонування в повній відповідності із закономірностями її існування й розвитку. Це цілеспрямований вплив, що упорядковує, реалізується у зв'язках між суб'єктом і об'єктом і здійснюється безпосередньо суб'єктом управління [2–4].

Саме такі основні риси характеризують загальне поняття управління. Вони цілком прийнятні і для розуміння управління в соціальній (суспільній) сфері, де в ролі суб'єктів і об'єктів виступають люди та їхні різні об'єднання (державна, суспільство, територіальні громади, громадські об'єднання, виробничі і невиробничі об'єкти, родина). Звичайно, при цьому враховуються особливості соціальної сфери, найважливішою з яких є те, що управлінські зв'язки реалізуються через відносини людей. Суспільство є цілісний організм зі складною структурою, з різного роду індивідуальними проявами, так само як і з функціями загального характеру. Звідси потреба у вираженні загального зв'язку і єдності соціальних процесів, які знаходять свій прояв у здійсненні державного соціального управління. Воно є однією із провідних умов нормального функціонування і розвитку суспільства.

Соціальне управління як атрибут громадянського життя виражається в ознаках, визначених загальними рисами, що властиві управлінню як науковій категорії, а також особливостями організації громадянського життя [5]. Найбільш істотне значення мають такі з них:

1. Соціальне управління є тільки там, де функціонує спільна діяльність людей. Сама по собі такого роду діяльність (виробнича й інша) ще не в змозі забезпечити необхідну взаємодію її учасників, безперебійне й ефек-

тивне виконання загальних завдань, які стоять перед ними, досягнення загальних цілей. Воно організовує людей для їх спільної діяльності, утворює колективи й організаційно їх оформляє.

2. Соціальне управління за своїм головним призначенням упорядковує спільну діяльність учасників (людей) та додає їх взаємодії організованість. При цьому забезпечується узгодженість індивідуальних дій учасників спільної діяльності, а також виконуються загальні функції, що необхідні для регулювання такої діяльності і безпосередньо впливають з її природи (планування, координація, контроль).
3. Соціальне управління головним об'єктом впливу вважає поведінку (дії) учасників спільної діяльності, їх взаємовідносини. Це критерії свідомого, вольового характеру, у яких опосередковується керівництво поведінкою людей.
4. Соціальне управління, виступаючи в ролі регулятора поведінки людей, досягає цієї мети в рамках суспільних зв'язків, що є, по суті, управлінськими відносинами. Виникають вони, насамперед, між суб'єктом і об'єктом у зв'язку з практичною реалізацією функцій соціального управління.
5. Соціальне управління базується на визначеній співвідпорядкованості політичної волі людей – учасників управлінських відносин, тому що їхні відносини мають свідомо-вольове опосередкування. Воля тих, хто керує, пріоритетна стосовно волі керованих. Звідси владність соціального управління, яка означає, що суб'єкт управління формує і реалізує «пануючу волю», а об'єкт їй підкоряється. Так виражається владно-вольовий момент соціального управління. Отже, влада є специфічним засобом, який забезпечує і організовує підпорядкування волі керованих волі керуючих. Так відбувається вольове регулювання поведінки людей, а в умовах державної організації суспільного життя забезпечується необхідне «втручання» державної влади в соціальні відносини. Соціальне управління має потребу в особливому механізмі його реалізації, який уособлює суб'єкти управління. В ролі таких виступає визначена група людей, організаційно

оформлена у вигляді відповідних органів управління (суспільні або державні), або ж окремі, уповноважені на це особи. Їхня діяльність, яка має специфічне призначення й особливі форми вираження, є управлінською. Управління, з точки соціального змісту – багатопланове. У найширшому розумінні воно може розглядатися як механізм організації суспільних зв'язків. Посилаючись на це, можна говорити про те, що його завдання і функції практично виконують усі державні органи незалежно від їхнього конкретного призначення, а також громадські об'єднання. Елементом системи соціального управління є також і місцеве самоврядування. Як об'єкт управління тут виступає суспільство в цілому, практично всі варіанти суспільних зв'язків, які розвиваються в ньому.

Соціальне управління має і специфічний зміст. У цьому варіанті його звичайно характеризують як державне управління соціальною сферою, під яким розуміється специфічний вид державної діяльності, що відрізняє її від інших видів діяльності (законодавча, судова, прокурорська), а також від управлінської діяльності громадських об'єднань та інших недержавних формувань (трудові колективи, комерційні структури).

Значна кількість науковців як України, так і інших держав підставою для визначення видів управління визнають першоприроду і субстанціональну специфіку суб'єктів управління, виходячи з чого розмежовують: державне управління (суб'єкт керуючих впливів – держава); суспільне управління (суб'єкт керуючих впливів – суспільство і його структури); менеджмент (суб'єкт керуючих впливів – підприємець, власник) [6, 7]. Але потрібно відзначити, що в сьогоденні з усіх видів управління державне управління соціальним розвитком займає особливе місце, тому що характеризується властивостями, які притаманні тільки йому. Розглянемо найважливіші з них:

1. Держава, виступаючи в ролі суб'єкта управління, надає державному управлінню важливої властивості, без якої воно не могло б відбутися. Це властивість системності. Як інакше могло б бути здійснено управління величезними масами як людських, так і ма-

теріальних ресурсів. Дана властивість принципова, адже тільки за її наявності можуть здійснюватися узгодження, координація, цілеспрямованість і ефективність.

2. Визначний вплив на характер цього виду управління, що надає йому властивості суб'єкта, здійснює владна сила. Так, звертаючись до сучасного політологічного словника, держава розуміється як «базовий інститут політичної системи і політичної організації суспільства, який створюється для налагодження життєдіяльності суспільства в цілому і здійснення політичної влади домінуючою частиною населення у соціально неоднорідному суспільстві з метою забезпечення його цілісності й безпеки, задоволення загальносоціальних проблем». Держава тим і відрізняється від суспільних структур (а, відповідно, і її соціально-управлінська діяльність), що через її діяльність реалізується стосовно людей державна влада, яка має в основі правову обумовленість (легітимність), а в реалізації сили державного апарату володіє засобами примусу. Це, безумовно, силовий, недемократичний тиск на соціальне управління, який може призвести і до небажаних результатів соціального розвитку як держави в цілому, так і регіонів зокрема. Отже, усі проблеми, пов'язані з державним управлінням, мають історичний характер: яка держава, що і як вона робить, які ставить перед собою цілі.

3. Це, безумовно, межі поширення державного управління. Такі межі можуть бути визначені як змінні не в рамках усього суспільства, а такі, що виходять за його рамки і виявляються у зовнішній політиці цієї держави. Нормальний варіант взаємозв'язку держави і суспільства характеризується тим, що громадянське життя людей має значний обсяг свобод і самоврядування, межі ж такої автономії визначаються як суспільними інститутами, так і державою. Тобто держава за допомогою законодавства встановлює основні типи і норми поведінки людей у всіх сферах життя і забезпечує їх дотримання своєю владною силою. У цьому контексті проблемою є «поширення державного управління на суспільство», тому що тут уже піде мова не про технологічні зміни, а про

аналіз стану самого суспільства – від здатності його до саморегуляції й адаптації до певної новизни. Ця сентенція надає можливість дійти висновку про те, що державне управління буде зберігати свій вплив на суспільство, але постає питання щодо глибини цього впливу. Важливо відзначити те, що на цей вплив буде покладено функцію відображати і відтворювати в собі стан суспільства. Саме тому управління повинно перебувати в корелятивному зв'язку з тими процесами і явищами, на які воно спрямовує свої цілі, які організовують і регулюють впливи.

Отже, державне управління – це практичний, організуючий і регулюючий вплив держави на суспільну життєдіяльність людей з метою її упорядкування, збереження або перетворення, який може спиратися на його владну силу. Термін «державне управління» широко використовується у вітчизняній і зарубіжній науковій літературі, а також у законодавстві багатьох країн. Понад 70 років він вживався й у нас, даючи тим самим конституційні підстави для виділення цього виду державної діяльності. Неефективність, а іноді й ефективне управління соціальним розвитком та соціальною сферою, яке здійснюється упереджено, завдає шкоди соціальному розвитку, призводить до того, що спроби регулювання соціальних процесів на макрорівні стають марними. Але державне управління – це те, без чого не може існувати жодне суспільство. Ефективність соціального відтворення населення обумовлюється безліччю факторів. Серед них важлива роль належить дієвості організаційних державних заходів у сфері управління соціальними процесами, особливо на регіональному рівні. Конкретні управлінські рішення можуть понизити або підвищити компенсаторні можливості соціальної сфери, більш-менш повно врахувати рівень сучасних запитів населення. Потреба в підвищенні ефективності державного управління соціальним відтворенням усе більше відчувається народом і визнається владою.

Соціальне управління виступає як сукупність організаційно оформлених інститутів й управлінських зв'язків між ними, здійснення яких дозволяє реалізувати управлінський вплив між індивідами, соціальними групами й

спільнотами, політичними, економічними й іншими інститутами суспільства. Воно охоплює усі об'єкти і процеси в суспільстві, стан яких має значення для його існування і розвитку як соціальної системи. За своїм призначенням соціальне управління упорядковує суперечливу взаємодію між індивідуальними, груповими і загальними інтересами для їх спільної реалізації. Воно є регулятором соціальних відносин, які визначають стан і роль людей у суспільстві, спрямованість їхніх інтересів, діяльності, її зміст і інтенсивність. Соціальне управління впливає на суспільні відносини, насамперед на відносини, що складаються з приводу речей, засобів виробництва, забезпечуючи узгодження різноманітних інтересів (територіальних, національних, колективних, індивідуальних), організовує соціальні дії, досягнення намічених цілей, загальних результатів. Специфіка соціальної сфери як об'єкта управління визначається тим, що процес соціального відтворення – це природний, полівірогідний процес, обумовлений як глобальними детермінантами, так і значною мірою вірогідним елементом. Водночас вона є самоорганізованою системою. Сутність самоорганізації соціальної сфери полягає в самосвідомості, самозбереженні, самовдосконаленні і самовідтворенні порядку в її структурі функціонування, а організації – у свідомому, спрямованому управлінні соціальною сферою.

У процесі самоорганізації соціальної сфери значну роль відіграє випадковість (елементи синергетики), що не може ігноруватися в державному управлінні соціальною сферою. У цьому випадку спонтанний механізм управління своїм регулюючий вплив на систему справляється через «усереднення» результатів, переплетення, перехрещування і зіштовхування різних, нерідко суперечливих одна одній сил, маси випадкових одиночних актів. Одним із могутніх регуляторів такого впливу є ринок, його конкурентні механізми, співвідношення попиту та пропозиції, одержання прибутку. Іншим регулятором є механізм, представлений звичаями, традиціями, нормами моралі, релігійними віруваннями, ідеологічними установками. Цілеспрямований механізм державного управління соціальною сферою реалізується через специфічні суспільні інститути – суб'єкти

управління, які в сукупності представляють систему управління, яка включає на соціально-державному рівні державу, політичні партії, громадські організації та інші елементи. На регіональному і місцевому рівнях управління ці функції виконують відповідні органи місцевого самоврядування та інші установи. Державне управління соціальною сферою є механізмом реалізації цілей соціальної політики, заснованої на законодавчо встановлених імперативах, що визначають реальний рівень життя, соціального благополуччя, зайнятості населення, його соціальної підтримки.

До основних принципів належать: наявність цілей; забезпечення зменшення неузгодженості між заданим значенням керованого параметра і його фактичним значенням (негативний зворотний зв'язок); безперервна циркуляція поточної інформації про стан об'єкта управління, а також управлінської інформації з боку суб'єкта управління; узгодження швидкостей зміни заданого і фактичного значень управлінського параметра; замкнутість (цілісність) контуру управління.

Очевидний той факт, що на сьогодні не можна говорити про повне пізнання всіх закономірностей, відносин і взаємозв'язків та опис їх за допомогою принципів. Практичне ж здійснення принципів державного управління не залежить від них самих, а визначається ставленням до них людей. Не настільки важливо знати принципи, а досить важливо вміти ними користуватися в практичній діяльності, у практичному управлінні соціальною сферою. Оскільки принципи державного управління покликані спочатку в науковій, а потім у правовій формі виражати закономірності, відносини, взаємозв'язки, вони об'єктивно існують у державному управлінні і мають особливе значення для його організації і функціонування. Говорячи про технології виявлення й обґрунтування принципів державного управління соціальною сферою, можна запропонувати наступні індикатори вимог: відображати істотні закономірності, відносини і взаємозв'язки; закономірності, відносини і взаємозв'язки повинні бути стійкими; закономірності, відносини і взаємозв'язки мають бути властиві державному управлінню як цілісному соціальному явищу.

Щодо цілей, то до них можна віднести: забезпечення внутрішньої і зовнішньої та соціальної безпеки держави; розвиток і зміцнення суспільних інститутів, які забезпечують стійкий і надійний демократичний розвиток країни; конституційний захист прав і свобод громадян України, загальну адміністративно-правову регуляцію; формування державної політики, спрямованої на підвищення добробуту людей; підтримку позитивної екологічної обстановки; підтримку ринкових механізмів; грамотне, взаємовигідне співробітництво регіонів і центру. Це лише досить загальний огляд тих цілей, яким покликане служити державне управління соціальною сферою.

Розглядаючи аспекти державного управління, можемо їх класифікувати, як: онтологічний (цей аспект містить генезис принципів, їх взаємозв'язок з природою, сутністю, місцем і роллю тих закономірностей, відносин і взаємозв'язків, які вони відображають); гносеологічний (аналіз характеру принципів, мови, логіки і структури їх адекватної наукової інтерпретації); методологічний (вказує на механізми теоретичного і практичного застосування принципів).

Державне управління соціальним розвитком виконує цілий комплекс функцій, а саме: прогнозування, планування, організації, загального керівництва, оперативного розпорядження та втручання, регулювання, обліку і контролю, перевірки виконання.

Управлінський процес циклічний. Крім цілепокладання, він містить у собі також: планування, пов'язане з розробкою планів соціального розвитку і соціального проектування; організацію дій учасників спільної діяльності, розподіл між ними функцій, завдань; забезпечення виконання прийнятих планів або рішень; координацію діяльності взаємодіючих суб'єктів; стимулювання людей шляхом формування відповідних мотивів і установок; забезпечення контролю за ходом реалізації прийнятої постанови або іншого управлінського документа [8–10].

Багатосуб'єктність соціальної сфери задається багатфункціональністю і багаторівневістю її організації. Як складна, динамічна система вона є сукупністю кількох підсистем (інфраструктурні об'єднання, інститути, насе-

лення), що становлять у цілому органічну цілісність. Кожна з підсистем, у свою чергу, складається з безлічі складних елементів, що також утворюють відносно самостійні системи. Зміст державного управління соціальною сферою полягає в координації, гармонізації фундаментальних взаємодій, удосконаленні структури цього надзвичайно складного системного утворення і вимагає участі в управлінні нею значної кількості суб'єктів на всіх рівнях її організації: регіональному, місцевому.

Реалізація завдань управління такою складною системою пов'язана із необхідністю створення досить складної системи управління, яка структурно і функціонально відповідає системі, що управляється. У реальній практиці соціальна сфера на державному рівні управляється через Міністерство праці та соціальної політики України та інші міністерства. На регіональному рівні представлені відповідні головні управління та управління соціального профілю. Однак, незважаючи на таку досить розгорнуту управлінську структуру, ефективність управління соціальною сферою бажає бути кращою. На наш погляд, це пов'язано з тим, що наявність кількох незалежних суб'єктів управління не забезпечує цілісність системи управління соціальним розвитком. Існують також протиріччя між центральними, регіональними і місцевими органами, особливо з приводу виділення коштів на соціальні заходи.

Вважається за доцільне організувати постійну діяльність громадської ради по координації управлінських впливів усіх соціальних міністерств. Можливо, створення на базі провідних міністерств (Мінпраці) постійно діючого органу, який би координував практичні дії усіх державних структур та був би резервом удосконалення управління соціальною сферою. Бажано, щоб такий орган був покликаний точно повторювати функції і структуру соціальної сфери. Важливо також сформулювати правові, економічні й організаційні передумови успішної діяльності із соціального відтворення населення для всіх суб'єктів соціальної сфери, включаючи регіональні, місцеві органи влади, керівництво фірм і підприємств, громадські організації й об'єднання.

Державне управління соціальним розвитком тісно пов'язане з опрацюванням значних

за обсягом і складних за структурою потоків інформації. Очевидно, що опрацювати потоки прямої і зворотної інформації, оцінити все розмаїття ситуацій на місцях у єдиному центрі неможливо. Отже, на кожному рівні управління соціальною сферою відповідно до розподілу функцій, завдань, повноважень, відповідальності, компетенції вирішується питання і про інформаційне забезпечення, час опрацювання даних, терміни прийняття рішень.

В основі забезпечення ефективності управління соціальною сферою лежить уявлення про детермінанти саморуху соціальної сфери, знання законів, принципів її функціонування і розвитку. Як свідчить одна із синергетичних закономірностей, флуктуації і випадкові елементи відіграють основну роль тільки в зоні біфуркації, а в інтервалах між біфуркаціями домінують детерміністські аспекти. Отже, у періоди піднесення або спаду, стабільного розвитку суспільства і проявляються довгострокові тенденції, тому, спираючись на закономірності функціонування соціальної сфери, можна певною мірою спрогнозувати її реакцію на вплив зовнішніх факторів, які виникають, із навколишнього середовища, а також підвищити якість управлінських державних рішень.

Висновок

Аналіз причинних зв'язків сфер громадського життя дозволяє вести мову про полідетермінованість соціальної сфери. Ці зв'язки, які, по суті, складають її середовище так само, як і природно-кліматичні умови, виступають факторами, що визначають якість її функціонування. При цьому вони не є на різних етапах історії сталими і назавжди незмінними. Взаємозв'язок, взаємовплив соціальної сфери і її середовища можуть мати як постійний, так і випадковий характер. Переплетення необхідних і випадкових взаємодій додають їх проявам вірогідний (схластичний) характер. Компоненти середовища є першим рядом факторів її функціонування або трансформації. Ще одним, поряд із домінантами саморуху та саморозвитку соціальної сфери, є фактори, специфічні для соціального розвитку. Це насамперед: демографічні, соціально-демографічні, етнічні; національно-етнічні, психологічні; соціально-психологічні характеристики соціальної сфери.

Література

1. Социальный менеджмент [Текст]: Учебник / под ред. Д. В. Валового. – М.: ЗАО «Бизнес-школа «Интел-Синтез», Академия труда и социальных отношений, 2000. – 392 с.
2. Старосьцяк, Е. Элементы науки управления [Текст] / Е. Старосьцяк; пер. с польского д-ра юрид. наук А. Х. Махненко, под ред. и с вступ. статьей д-ра юрид. наук Ц. А. Ямпольской. – М.: Прогресс, 1965. – 423 с.
3. Гурней, Б. Введение в науку управления [Текст] / Б. Гурней. – М.: Прогресс, 1969. – 430 с.
4. Василенко, И. А. Административно-государственное управление как наука [Текст] / И. А. Василенко // Социологические исследования. – 1993. – № 8. – С. 12–16.
5. Краткая философская энциклопедия [Текст] / Редакторы-составители: Е. Ф. Губский, Г. В. Кораблева, В. А. Лутченко. – М.: Издательская группа «Прогресс», 1994. – 576 с. – ISBN 5-01-004135-9.
6. Битяк, Ю. П. Адміністративне право України [Текст]: конспект лекцій / Ю. П. Битяк, В. В. Зуй. – Х.: Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 1996. – 160 с.
7. Ківалов, С. В. Адміністративне право України [Текст]: навч.-метод. посіб. / С. В. Ківалов, Л. Р. Біла. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – О.: Юрид. лит., 2002. – 312 с. – ISBN 966-7694-53-4.
8. Державне управління [Текст]: Навч. посіб. / А. Ф. Мельник, О. Ю. Оболенський, А. Ю. Васіна, Л. Ю. Гордієнко; За ред. А. Ф. Мельник. – К.: Знання-Прес, 2003. – 343 с. – (Вища освіта XXI століття). – ISBN 966-7767-77-9.
9. Ожегов, С. И. Толковый словарь русского языка [Текст] / С. И. Ожегов, Н. Ю. Шведова; РАН. – 4-е изд., доп. – М.: Азбуковник, 1999. – 944 с. – ISBN 5-89285-003-X.
10. Райзберг, Б. А. Современный экономический словарь [Текст] / Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовский, Е. Б. Стародубцева. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Инфра-М, 2001. – 480 с.

References

1. Social management. Textbook. Edited by D. V. Valovoi. Moscow: JSC business-school "Intel-SynteZ", Labour and Social Relation Academy, 2000. 392 p. (in Russian)
2. Starosciak, Jerzy. Elements of management science. Moscow: Progress, 1965. 423 p. (in Russian)
3. Gurnei, B. Introduction to the management science. Moscow: Progress, 1969. 430 p. (in Russian)
4. Vasilenko, I. A. Administrative government as science. In: *Sociological Studies*, 1993, Number 8, p. 12–16. (in Russian)
5. Brief philosophical encyclopedia. Edited and compiled by E. F. Gubskiy, G. V. Korableva, V. A. Lutchenko. Moscow: Progress, 1994. 576 p. ISBN 5-01-004135-9. (in Russian)
6. Bytiak, Yu. P.; Zui, V. V. Administrative law of Ukraine. Lecture notes. Kharkiv: Yaroslav Mudry National Legal Academy of Ukraine, 1996. 160 p. (in Ukrainian)
7. Kivalov, S. V.; Bila, L. R. Administrative law of Ukraine. Study guide, the second revised and enlarged edition. Odesa: Law books 2002. 312 p. ISBN 966-7694-53-4. (in Ukrainian)
8. Melnyk, A. F. (Ed.); Obolenskyi, O. Yu.; Vasina, A. Yu.; Gordienko, L. Ju. Government. Textbook. Kyiv: Knowledge-Press, 2003. 343 p. ISBN 966-7767-77-9. (in Ukrainian)
9. Ozhegov, S. I.; Shvedova, N. Yu. Russian defining dictionary, the fourth enlarged edition. Moscow: Azbukovnik, 1999. 944 p. ISBN 5-89285-003-X. (in Russian)
10. Raizberg, B. A.; Lozovskii, L. Sh.; Starodubtseva, E. B. Present-day economic dictionary, the third revised and enlarged edition. Moscow: Infra-M, 2001. 480 p. (in Russian)

Вольська Олена Михайлівна – к.держ.упр., доцент кафедри менеджменту організацій Донбаської національної академії будівництва і архітектури. Наукові інтереси: державне управління соціальним розвитком держави.

Вольская Елена Михайловна – к.гос.упр., доцент кафедры менеджмента организаций Донбасской национальной академии строительства и архитектуры. Научные интересы: государственное управление социальным развитием государства.

Helen Volskaya – PhD (Government Administration), Associate Professor; Organization Management Department, Donbas National Academy of Civil Engineering and Architecture. Research interests: government management of the state social progress.